Передавайте в рук до рук, з хати до хати!"
Ховайте „СУРМУ" перед ворогами, бо це нелеґальний орган!

Ціну 30 сот.
Проситься складати в краю на „Політичних Вязнів"

СУРМА

Орган Української Військової Організації.

ч. 9 (36) | ВЕРЕСЕНЬ. | 1930

Русский Заграничный Архивъ
ПРАГА
No. D-12097
Ruský Zahraniční historický Archiv.

Заклик.

Ряди, ряди тісніще друзі,
Ще довго буде буря ця!
Назустріч кинемо нарузі
Всю велич справжнього борця.

Там хтось поблід? І очі долу!
Благає пана жалібно у ніг...
Кляне минулу коромолу
Та на братів готує вже батіг..

Деж тут борні краса і сила?
І де тут творчости нове живло?
Коли душа безсило заломилась,
І гноєм брудним серце підплило.

Та що тут плести теревені...
Дарма! Дарма! Даремна трата слів...
Бо пан для нас одвічний ґеній,
А Бог? та ж Бог ніколи не платив.

Хай пугач плаче на розпутті,
Хай ворон серце матері протне,
Хай виром грають хвилі бутні—
Однаково вас Мати проклине.

Ряди, ряди тісніще друзі,
Ще довго буде буря ця!
Назустріч кинемо нарузі
Всю велич справжнього борця!

Частинний виступ УВО.

Від кількох місяців панує на українських землях неспокій. У тому часі, коли на Східній Україні мають місце по селах масові терористичні акти, яких жертвою падуть большевицькі аґенти, на Західній Україні є ми свідками масових саботажів, звернених проти польської держави, польських поміщиків та кольоністів.

Перша акція УВО на Західніх Землях, закреслена на **ширшу** скалю, була в 1922. р. коли то масово палено фільварки та маєток польських поміщиків, роблено замахи на державні орґани, карано провокаторів і зрадників та нищено державне майно. Тоді то зреволюціонізовано цілий край й проти польської держави поставлено **один фронт українського населення**, що відмовилося брати участь у виборах до польського сойму. Мимо великих репресій з боку польської влади, та мимо великих втрат в рядах УВО, ціли досягнено й цей період зіспленої діяльности УВО залишив незатертий слід у памяти українського громадянства, як прояв **сили**, та згадують його із ненавистю ляхи для перестороги перед випадками майбутности.

А оце по раз другий має місце т. зв. частинний виступ УВО. Такий частинний виступ має на цілі орґанізованим способом ширити неспокій в краю, паніку між польським населенням, ломити експанзивного духа польського кресового елементу, посіяти в нім зневіру в успішність його охорони державними властями перед наступом українських елементів так тепер як і в майбутности, та викликати психічний вплив на маси українського населення в крайно ворожім напрямі до польської нації й держави; вкінці викликанням неспокою й анархії посилювати за кордоном переконання про непевність границь польської держави та її внутрішню неконсолідованість та маніфестувати протипольські настрої українського населення.

Зачалося від відірваних саботажів на маєтки знаних польських осіб — ґенералів, б. воєводів, б. міністрів, тощо. Та вскорі акція поширилася на всіх поміщиків без розбору й на кольоністів, та на державні обєкти. Чому звернено головну увагу як раз на нищення майна поміщиків і кольоністів? Передусім тому, що кольонізація наших земель польськими зайдами, підтримувана польською **державою**, представляє для нас найбільшу небезпеку, отже треба відстрашити польських кольоністів од поселювання на українських землях, а по друге, що при масовій акції, це є найліпший спосіб психічно відділовувати на маси українського **селянського** населення: пожежі, які наглядно бачать кілька а то кільканайцять сіл, пожежі майна безпосередніх ворогів нашого селянина, що забирають належну йому землю, більше переконують селянина та мають на нього більший вплив, ніж прим. атентати на орґани державної влади, на незнаних собі більше осіб.

Бажану ціль останні саботажі вповні осягнули. Зачалися вправді масові арешти, але вони не то що не припинили їх, але вплинули на ще більше розгорнення акції. Щодня з ріжних сторін краю йшли телеґрами про щораз то нові акти саботажу, занепокоювали польські владні орґани й суспільність та звертали увагу заграниці на відносини на українських землях. Неспокій ляхів зростав із кожним днем, перемінився в крайну ненависть до українців, у зневіру в акцію держави та розбурхав на стільки пристрасти, що зачалися заклики до

сліпого реванжу польського населення. Та тим тільки утруднювалося державну акцію пацифікації, бо збільшувалося заколот і замішання в краю, а кожний випадок реванжу компромітувавби у свою чергу польську державу. Щоби до цього не допустити, польська влада приняла надзвичайні міри: з доручення Пілсудского приїхав до Львова віцемін. Перацкі зі штабом урядників кермувати акцією пацифікації краю шляхом ліквідації УВО.

Та чергові масові арешти не тільки не дали полякам бажаного успіху, але як раз противно: саботажова акція ще більше скріпилася; поруч із акцією пацифікації, веденою польською владою, саботажова акція прибрала виразний масовий характер. Польська влада ніяк не могла опанувати ситуації й то не тільки в розумінні здушення саботажової акції, але й держання в шорах польських елементів; останні таки зачали допускатися поодиноких актів реванжу на спокійнім українськім населенні, заогнюючи ще більше пристрасти та збільшуючи хаос. До того все це мало місце в часі дуже напруженого внутрішнього польського положення, спричиненого боротьбою Пілсудского з сеймом та з передвиборчою акцією. Влада стає безрадна: весь її апарат занятий масовими ревізіями, арештами, слідством, тюрми переповнені; а саботажі йдуть дальше.

Не спинили їх і карні експедиції військові та поліційні, що їх вислано на українські села. І от у добі загального **мира**, польська влада думає завести на українських землях виїмковий—**воєнний** стан та наглі суди.

Такий є нинішний стан. Ми дійшли до кульмінаційної точки. Наша ціль досягнена: викликано потрібне моральне вражіння так між українським загалом, як між ляхами й чужинцями, нанесено ворогові великі моральні та матеріяльні втрати, а, вкінці, боєвики виказали технічну справність, про що свідчить обставина, що за цілий час тревання акції ні одного з них не зловлено на горячім вчинку.

Тому акцію масових саботажів тепер припиняємо.

Охорона від боєвих ґазів.

Охорона від боєвих ґазів може бути **посередня** та **безпосередня**. До **посередньої** належить орґанізація алярм населення та війська при ґазовім наступі, виучування чинности ріжних ґазів у лябораторії, вишкіл населення, як воно має заховуватися підчас ґазового наступу, тощо, отже, все те, що, власне, не боронить нас безпосередньо від ґазу, а тільки допомагає нам забезпечити себе від нього. Спинимося ширше на **безпосередній** охороні, що може бути **індивідуальною** і **масовою**.

1. Охорона безпосередня індивідуальна.

Зпочатку вояки боронилися від ґазу тим, що хустину, змочену **водою** або **алькоголем** прикладали до носа й через неї дихали. Однак така охорона була дуже невистарчальна.

Відтак споряджено спеціяльні **маски**. Першою примітивною маскою був мішечок із ватою, напущеною содою й содовими сполуками; цей мішечок мав на кінцях шнурочки, що їх завязувано ззаду на шиї. Зчасом ці маски вдосконалено. Кожна держава виробляє свої маски; однак не важний для нас назверхній вигляд маски, а **фільтр**, отже, та частина маски, куди переходить і прочищується вдихуване повітря.

Так, напр., маска, що її уживали німецькі війська, мала фільтр, зложений із шарів, одділених од себе дротяними сітками; назверхній шар становив діятоміт або цемза, насякла поташем, передню активне вугілля з окисом цинку, а третю діятоміт, насяклий гексаметилентетраміном. Згодом додали ще четвертий шар із фільтрового паперу, що за-

Виконаний засуд смерти над Олександром II.

Після невдалого атентату на «Зимову палату», замовкли народовольці. Між иншим причиною цього було також те, що в Росії всі сподівалися далекойдучих змін у звязку з проєктом конституції, що його опрацьовував Лоріс-Меліков, званий «великим жандармом Росії». Та коли по Різдвяних Святах, із якими звязувано ті надії, все остало по старому, стало ясно, що конституційні обіцянки були тільки маневром. Тоді то народовольці піднесли знову голову. Вони післали цареві засуд смерти й почали підготовлювати його виконання.

За діло взялися під загальним проводом Желябова: Соня Перовська, Рисаков, Кібальчич, Кобозев, Саблін, Михайлов, Геся Гельфман і Гриневецкий. Желябов розробив плян атентату. Тепер уже не заміряли на царську палату, бо вона з часу замаху Халтуріна перемінилася у справжню фортецю. Рівнож незручно було робити замах підчас поїздок царя залізницею, бо залізничого шляху берегло тисячі людей, а крім того, при подорожах царя уживано кількох поїздів рівночасно, і тяжко було вивідати яким саме поїздом їде цар, та ще часто-густо цар пересідав дорогою з одного поїзду на другий. Народовольці прийшли до переконання, що найкраще буде підмінувати одну з петербурзьких вулиць, якими цар найчастійше їздив.

По довгих розшуках знайшли народовольці приміщення при Садовій вул., і один із заговірників, Кобозев, улаштував там крамничку де і продавав сир, рибу, овочі та подібний крам. Тому, що лавочка була в підповерсі, то поліція постійно доглядала за нею. Та часті ревізії все не давали ніякого висліду, хоч власник крамнички із жінкою та товаришами ночами підкопували вулицю.

Плян підмінування був такий: при крамниці праворуч од входу була мала кімната, де вздовж стіни, що виходила на Садову вул., стояла канапа, де спала жінка крамаря. Під канапою зачинався підкоп, що заходив до середини вулиці. Підкоп закінчувався стофунтовим динамітовим ладунком, сила вибуху якого могла висадити в повітря цілу вулицю. Від ладунку йшов дріт до електричної батерії, що була при вході до краму. Підкоп цей вели доволі довго, бо викопану землю та частини підмурку дому треба було виносити обережно; все це з крамниці виносили народовольці, під виглядом купленого краму.

Та під кінець тої роботи виринули сумніви, чи можна взагалі робити ужиток із підкопу, бо-ж разом із царем малоб загинути кілька десятків неповинних людей. А тому рішено спробувати наперед иншого способу. В половині лютого 1881. р.